

עבודה של נועה צדקה ■ צילום על-ידי האמנית

לזכור ולא לשכוח

חמישה אמנים משתתפים בתערוכה "זיכרונות גנוזים" שנוצרה בעקבות קורס אוצרות, במחלקה למדיה צילום וקולנוע במרכז האקדמי ויצ"ו

מאת יורם מארק-ריין

בתערוכה "זיכרונות גנוזים" שמוצגת במרכז האקדמי ויצ"ו, במסגרת סדנת אוצרות במחלקה למדיה, צילום וקולנוע, בהנחיית חנה שביב, בחרו הסטודנטים להציג עבודות על זהות וזיכרון. תהליך העבודה בסדנה כלל החלטה על נושא התערוכה, חיפוש אמנים העוסקים בו, מיון החומרים ובחירה. מכאן, פעלו הסטודנטים בשני מישורים. הם חיפשו טקסטים הקשורים לנושא הנבחר מחוץ לעולם האמנות ובמקביל יצרו קשר של אחד לאחד עם האמנים שנבחרו. האוצרים הם: דן חורק, לינה מוסטפא, מור משעל, שירו עזאם וסתיו רויטנברג.

חמישה אמנים דנים בתערוכה בנושא הזיכרון והזהות באופנים שונים. ישי גרבש, אמנית ישראלית החיה ופועלת כיום בברלין, צורבת על ידה את המספר אותו נשאה אמה, ניצולת מחנות המוות. האם התביישה במספר. הוא הזכיר לה את מה שביקשה לשכוח והיא הסירה אותו בניתוח. ישי צורבת על ידה את המספר של האם כטקס זיכרון פרטי. בעזרת דימויים וסרט וידאו אנו רואים את תהליך צריבת המספר, החלמתו, עד שהופך להיות הצלקת שלה. בסדרה של צילומי רחוב היא מצולמת עם המספר בשעה שמפגינה עם חברותיה בהפגנות מחאה חברתית כמו צעדת השרמוטות, שיצאה כנגד הטענה שנשים המתלבשות באופן פרובוקטיבי מזמינות הטרדות מיניות, או מחאת כיבוש וול סטריט, שיצאה כנגד אי שוויון חברתי וכלכלי. התיעוד של ישי נושא אופי ראשוני, דוקומנט הנושא עמו תיעוד ישיר ובלתי אמצעי. זיכרונה המוכחש של האם הופך להיות זיכרון הנישא בגאוה של הבת. טריגר לפעילות חברתית והכרה בשוני האנושי.

דור גו, בעבודתו "אותיות תלויות" מוכיר לנו שללא שימור נעלמת התרבות ונעלם החומר המקשר בין עבר להווה. העבודות נלקחו מתוך סדרה המציגה מגוון חפצים השייכים לזוג תוניסאי שעלה ארצה בשנות ה-50, שעסקו בתיאטרון עוד בימיהם בטונים.

העבודות המוצגות הן מסמך אותנטי, עטיפות של תקליטורים וקלטות שהתפרסמו בארץ. הדפוס הישן, הצבע שדהה, הגרפיקה הצבעונית, לבוש הזמרים והטקסט בערבית, מציעים מבט על תרבות שהייתה בזמנו תרבות מוכשת. קלטות שנמכרו בעיקר סביב תחנות מרכזיות ובשווקים הרחק מעין הקונצרט הישראלי. תוספות בכתב יד על גבי העטיפות והנייר המשומש מדאות לנו שהקלטות היו בשימוש והפכו לחלק מחייהם וזיכרונם של אלו שהקשיבו להן ואהבו אותן. גו מדבר על חשיבותה של פעולת השימור. איסוף החפצים והצגתם מונע מהזיכרון שלנו להישחק. דרכם אנו יכולים להזדהות, להרגיש ולהיזכר. שימור החפצים הוא טיפוח הזיכרון שלנו והכרה במה שהיה. בעבודת הווידאו שלו "קסטות" אנו רואים יד המחליפה קלטות במכשיר טייפ,

כשברקע מתנגנות מנגינות של זמרים ערבים-יהודים כמו שיח' אל עפרית וערבים-פלסטינים כמו שפיק כבהא.

שוש קורמוש, בת לאם ניצולת שואה מראה בעבודתה עולם שקפא והתרוקן. היא מצלמת פרטי ריהוט ואביזרים שמצאה בקטלוגים של מכירות פומביות המתארים את אירופה הקלאסית. היא גוזרת את הפריט, מניחה אותו על רקע שחור ומצלמת. התמונות משדרות זמן שקפא, זיכרון, אובדן ותחושת ריקון. הן משמרות הדים של תקופה מפוארת וכן את השבר שנוצרה הפריטים מונחים בכרדיותם על הרקע השחור, יופיים צונן. ישנו סדר מוקפד בכל תמונה. שחור מול לבן. יופי וקיפאון. עבודתה של שוש עוסקת בזיכרון. היא איננה מצלמת את הפריטים עצמם, אלא מתחילה את עבודתה בצילום רפרודוקציה מספר. היא איננה עוסקת במקור, אלא בשחזור צלילי. במה שכבר הושטח ונפרד מן המציאות. זהו עולם פרטי, מנותק ופנטסטי, שאינו משמר עובדות ואירועים אלא פרשנות וחוויה פרטית שנוצרה בעקבות האירועים הפוליטיים הקולקטיביים.

גסטון צבי איצקוביץ מצלם מקומות בארץ עם חצובה תוך הקפדה על הפריים הקלאסי. מבטו הוא כפול. מבט אל הנוף הנגלה ומבט נוסף אל העבר ההיסטורי של המקום. המבנה הסימטרי הרגוע של תמונתו מכון אותנו הצופים למבט ארוך ומהורהר. גסטון מצלם מקומות הטעונים באירועים היסטוריים מימי התנ"ך ועד מלחמות עכושויות. תמונת העץ הבורד העומד במרכזו השדה השרוף, צולמה ב-2006, בזמן הפסקת אש בין ישראל ללבנון. גסטון איננו מצלם אירוע מסויים אלא את אנרגיית המקום לאחר המקרה. דרכו דומה לצלמי המלחמה הראשונים במאה ה-19, אז, בגלל סרבול המצלמה ואיטיות החומרים הרגישים לאור, לא ניתן היה לצלם בזמן אמיתי, אלא רק את מה שנותר בשטח לאחר הקרבות. כאלו הם צילומי מלחמת קרים (1853) ומלחמת האזרחים האמריקאית (1861). בצילומים אלו, ידיעת הטקסט המלווה, מרבת את המבט במשמעות נוספת. עבודתו של גסטון מכוונת אותנו לשיח הפוליטי הבוחן את יחסי המתגוררים פה, על אדמה זו.

נועה צדקה חושפת אותנו לחייה הפנימיים. להיסטוריה האישית והמשפחתית שלה. בסרט אנלוגי בשחור לבן, בתאורה

קיימת, היא מדגישה אזורי צל. בתאורה קיימת וקונטרסטית נחשפים בפנינו חייה. בעבודתה היא אינה חפצה בצילום הזוהר והמואה. היא מחפשת את רגעי האמת של הקיום. את תחושת הכאב, הבלבול והמצוקה הקיימים בחיינו ומנוצלים היטב ע"י תרבות הצריכה. נועה משתמשת בחייה כמחאה כנגד תרבות הזוהר והזיוף של עולמות האופנה והפרסום. טקסטים הכתובים במכונת כתיבה ידנית, במסורת זרם התודעה, מרחיבים בפנינו את הצורה בה מתפרשות עבודותיה. בחרנו להביא שלוש קבוצות של עבודות בהן רגע הזיכרון איננו בנוי כ"רגע המכריע", אלא בנוי מרצף של רגעים דומים המצולמים מאותה נקודת המבט. השימוש ברצף מעלה את השאלה האם הזיכרון שלנו הוא תמונתי וקפוא או אולי בנוי מתחושה כללית של האירוע הנוצרת על ידי רצף מסוים בזמן.

חמשת המציגים בוחנים את שאלת הזהות האישית והזיכרון. הם נעים בעבודתם מהזיכרון הקולקטיבי, לאישי וחוזר חלילה. הם בוחנים את זהותם לאור ההיסטוריה שלהם ושלנו. כל אחד מהם מישר מבט אל אותו חור שחור, או ה"ציור שחור" שלו. זהו אותו אור עז ומסנוור המוליד סוג של עיוורון. התערוכה תוצג עד ה-5 במאי.

עבודה של שוש קורמוש ■ צילום על-ידי האמנית

עבודה של ישי גרבש ■ צילום על-ידי האמן

עבודה של נועה צדקה ■ צילום על-ידי האמנית